

Debatt: Levekår

Jobber for sosial utjevning

Håkon Kongsrud Skard
president i Norsk psykologforening

Rune Frøyland
visepresident i Psykologforeningen med ansvar for lønns- og arbeidsmarkedspolitikk

Arnhild Lauveng
visepresident for fag- og profesjonspolitikk i Norsk psykologforening
Norsk psykologforening

Det er ikke behov for å ta foreningens 2017-vedtak om sosial utjevning opp av skuffen – det har aldri blitt lagt der.

Faksimile fra augustutgaven

La oss først få takke Psykologtidsskriftet for deres gode reportasje om levekår og betydningen av disse for psykisk helse. Både med søkelys på viktigheten av levekår for psykisk helse, behovet for økt undervisning om dette på profesjonsstudiet samt hvilke måter psykologer jobber og kan jobbe med levekårsutfordringer i ulike tjenester på.

Som Haga og Olsen påpeker i sitt innlegg i august, er utjevning av sosiale forskjeller sentralt i perspektivmeldingen til den nåværende regjering. Flere partier har også løftet problematikken i forkant av stortingsvalget, og det er en av de fremste sakene velgerne selv trekker frem. Således er

det verken mangel på interesse for å utjevne sosiale forskjeller eller forståelse av hvilken betydning levekårsutfordringer har for den fysiske og psykiske helsen.

Likevel er det en trist kjensgjerning at de sosiale forskjellene har økt jevnt og trutt siden åttitallet. Årsakene er sammensatte og må ses i sammenheng med både globale og nasjonale makroøkonomiske utviklingstrekk. Her er vi inne på noe av kjernen i kampen for sosial utjevning – problemet er erkjent, og det er vilje til å angripe det, men det er tvilrådighet fra politikere og forvaltning om hvilke tiltak som kan monne.

... det [er] en trist kjensgjerning at de sosiale forskjellene har økt jevnt og trutt siden åttitallet

Psykologenes påvirkningskraft

Her er foreningens engasjement krystallklart. Som vi har fremhevet i flere sammenhenger, ligger vår største styrke i det arbeidet som våre medlemmer legger ned i sitt daglige virke. Det er gjennom tjenestene psykologer leverer, vi kan ha størst påvirkning på sosial utjevning. For det er ikke tvil om at det fortsatt er langt igjen før vi kan si at vi gir effektiv hjelp til dem med størst behov. Vi ser med bekymring på at medlemmene oppgir å ikke ha tid til samhandling med andre tjenester til pasientenes beste. Det er forstemmende at kommuner nedprioriterer forebyggende tjenester fordi de ikke er lovpålagte. Det er nedslående at en økende andel av de mest ressurssterke har enkel tilgang til psykolog gjennom private forsikringer, mens ventetiden i det offentlige er lang.

Derfor jobber vi for at psykisk helsehjelp skal være tilgjengelig for alle. Vi jobber for at tilbudene til dem med størst levekårsutfordringer skal bli bedre, gjennom forebygging, tidlig oppdagelse og oppsøkende tjenester, med særlig søkelys på barn og unge. Vi jobber for bedre samhandling mellom ulike sektorer som skole, NAV, barnevern og helsevesen. Vi jobber for at våre medlemmer skal ha bevissthet om betydningen av levekår, og at de skal ha forutsetninger for å tilby hjelp med disse problemstillingene i de tjenestene de er tilknyttet, som Skorpen og Mahlum viser gode eksempler på i sin hovedoppgave. Dette perspektivet gjennomsyrrer tankene og tiltakene i hovedsatsningsområdet så vel som de nyutviklede strategiene for kommunesektoren og spesialisthelsetjenesten. Perspektivet gjennomsyrrer nesten alt av foreningens virke, der høstens psykologkongress – med sitt fokus på diskriminering og utenforskap – kun er ett eksempel. Andre eksempler er at vi jobber med en beskrivelse av psykologenes rolle i PPT samtidig som vi jobber for et utvidet forebyggende mandat for tjenesten, vi utvikler kurs om arbeidsfokus i behandling som kan hjelpe flere ut i jobb, vi har gått i dialog med ledelsen i NAV om bedre samhandling rundt dem med psykiske helseutfordringer, og vi arrangerer et seminar om arbeid og psykisk helse nå i september – med fokus på hvordan hjelpe flere ut i arbeidsmarkedet. Alt dette nettopp fordi levekårenes sammenheng med psykisk helse er klar.

Utredning

Foreningen vil fortsette å fremheve dette perspektivet i våre høringssvar, i dialog med andre aktører og i vårt arbeid for at medlemmene skal kunne arbeide for sosial utjevning i sitt virke. Det er langt til mål, og det vil kreve innsats og samhold for å lykkes i denne kampen. Landsmøtet i 2019 bestilte en utredning av hvordan psykologtjenester fordeles, basert blant annet på sosioøkonomiske forskjeller, som vi forventer å ferdigstille innen utgangen av 2021. Dette landsmøtevedtaket gjør oss sikre på at

samtligje medlemmer støtter opp under og ønsker å bidra til reduserte sosiale forskjeller og en bedre psykisk folkehelse.